

GYÓRFFY SÁNDOR—SPÁ CZAY HEDVIG

**A IX. SS HADTESTPARANCSNOKSÁG TITKOS NAPI JELENTÉSEI
A BUDAPESTÉRT FOLYÓ HARCOKRÓL**

(1945. január 1—24.)

Ganz István győri textilmérnök hagyatékában egy helyenként megégett, rongyos, piros fedelű dossziéra bukkantunk. A borítón ez állt: „*Geheime Ablage*”. A család — özvegye és lánya — emlékezete szerint Ganz István 1945 január végén Budán, egy égő tankból mentette ki a dossziét. Az volt a terve, hogy lefordítja és a Hadtörténelmi Intézet segítségével közzé teszi tartalmát. Korai halála ebben sajnos megakadályozta.

A dosszié anyagai valóban nagyon érdekesek, fennmaradásuk ritka véletlen műve. Köztudott, hogy a hadtest- és hadosztályparancsnokságok titkos irataikat mindig féltett kincsként őrzik, visszavonuláskor féltő gonddal menekítik, bekerítésben, megadás előtt megsemmisítik. Ritka eset, hogy a győztes hadsereg birtokába kerülnek a legyőzött ellenség titkos iratai.

A Hadtörténelmi Levéltár birtokába jutott dosszié a Budapest védelmében legjelentősebb katonai erőt jelentő 13. páncélos-hadosztály titkos irattartója, 1945. január 1-től 24-ig. Forrásértékét növeli, hogy benne összegyűjtve megtalálhatók a IX. SS hegyi hadtestparancsnokságnak Pfeffer-Wildenbruch tábornok, illetve Schaper őrnagy által aláírt titkos összefoglaló napi jelentései a budapesti csatáról.

Ezeket a jelentéseket *felfelé* megküldték:

1. a magyarországi hadműveleteket irányító 6. hadsereg vezérkari főnökségének (AOK6),
2. a Reichsführer — SS Feldkommandostelle részére,
3. SS-Führungshauptamt-nak Berlin-Wilmersdorfba.

Lefelé pedig megküldték a jelentéseket a budapesti hadműveletekben részt vevő német hadosztálytörzseknek, köztük a 13. páncélos-hadosztály parancsnokságának.

A IX. SS hegyi hadtestparancsnokság napi jelentései összefoglaló képet adnak a Budapestért folyó hadműveletről. Sajnos, a január 1-i és 2-i jelentés félig elégett, néhány további is megsérült. Jelen publikációnkban közzétételre kerül a 1/3., 4., 5., 6., 7., 10., 11., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 22. és 23-i napi jelentés és az összefoglaló I. 24-i jelentés. Ezek a dokumentumok a Budapestért folyó csata német iratai közt — bizvást megállapíthatjuk — a legjelentősebbek, hisz a hadműveleteket irányító parancsnokság jelentései a legfelsőbb berlini katonai és SS vezérkarokhoz.

A jelentések elemzése, összevetésük a megfelelő időszak (1945. január 1—24.) szovjet, ill. magyar katonai jelentéseivel, a hadtörténet-írás feladata lesz. Bevezetőnkben ezúttal csupán három mozzanatra kívánjuk a figyelmet felhívni.

a) Kiderül az iratokból, hogy Budapest védelme szinte kizárólagosan német ügy volt. Egyetlen egyszer sem történik említés a harcokban részt vevő magyar egységekről. Sőt, a „magyar” szó csak a következő összefüggésben merül fel: „A front mögött harcok folynak a beszivárgott oroszokkal és a terrorizáló magyar kommunistákkal”. Vagy más összefüggésben: „A polgári lakosság rendkívül izgatott. A tömegeknek gyakorlatilag nincs élelmük, nagy városrészek vannak víz és világítás nélkül. Teljes a vezetésküliség, az összes jelentős párt- és hatósági személyek elmenekülése következtében növekvő elégedetlenség. Már részben érezhető a forrongás.”

És még egyszer felbukkan a „magyar” szó a I. 23-i jelentésben: „Az élelmezési helyzet kritikus, mivel a saját és a magyaroktól elkobzott élelmiszer majdnem teljesen elfogyott.”

Magyar szemmel, budapesti szemmel szinte fájdalmas ezeknek a jelentéseknek az olvasása. Ami pl. a I. 15-i napi jelentésben csak egy mondat: „A délutáni órákban fel kellett robbantani a Horthy Miklós hidat” — az számunkra, együtt a többi híd felrobbantásával, a katonai szempontból szükségtelen barbárság szimbóluma.

Nekik valóban csak „térkép”, harci „terep” volt Budapest. A jelentések hideg, érzéketlen nyelvén szólva: „Egész háztömbök — különösen hatósági objektumok — állnak lángokban.”

Harminc év múltán is fájdalmas a kortárs-kutatónak az iratok közt térképvázlatok, a Budapest utcáinak aláaknázásáról tanúskodó tervek tanulmányozása.

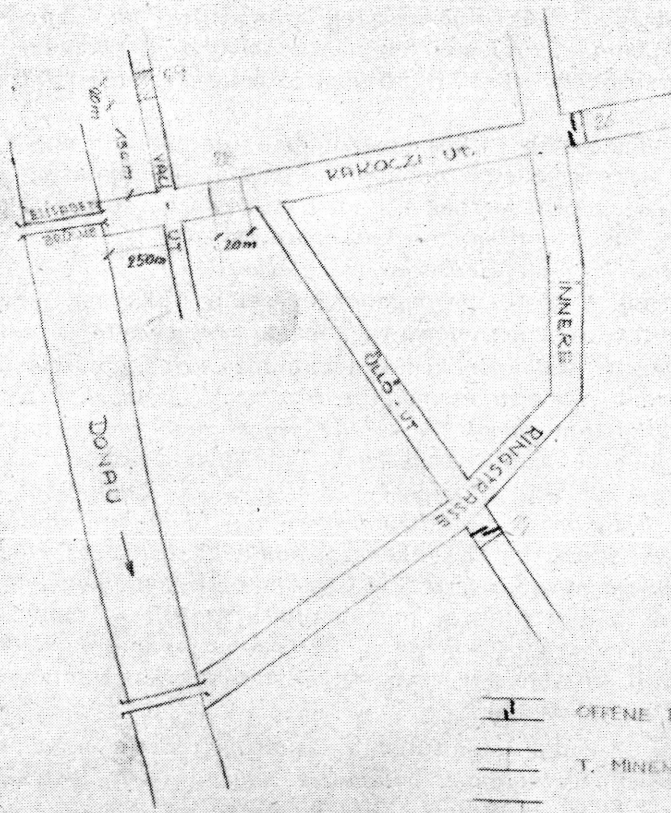
b) A harcok jellege és hevessége. Eddigi ismereteink alapján is tudtuk, hogy a budapesti csata a második világháború legnehezebb, legjelentősebb, legvéresebb ütközetei közé tartozott. Közép- és Kelet-Európa milliós nagyvárosai közül csak Sztálingrádban, Szevasztopolban, Ogyesszában, Varsóban voltak másfél hónapnál hosszabb ideig tartó utcai harcok.

PZ PL. BTL. 4

Geheim

Ant. 3 20 17. 7. 4 11. 20/10. 1918.

LAGEKIZZE DER AUSGEFÜHRTEN SPERREN AM
INNEREN RING UND BRÜCKENKOPF ELIZABETH-BRÜCKE.

- OFFENE BARRIKADENSPERRE
- T. MINENRIEGEL
- T. MINEN IM STRASSENPUTZ

OHNE MASSTAB

Handwritten signature
OBERLEUTNANT

42

6

Vázlat a. Kiskörút és az Erzsébet híd pesti hídfőjének műszaki zárairól

„A Budapestért folyó csata nem csökkenő hevességgel tombol tovább a szétlőtt, szétbombázott, égő pesti városközpontban” — németül: „Die Schlacht um Budapest tobt weiter in unverminderter Heftigkeit in dem zerschossenen, zerbombten, brennenden Stadtzentrum von Pest” — olvashatjuk az I. 15-i napi jelentésben, szinte már költői megfogalmazásban. És a harcok speciális budapesti formáiról: „A szűk és kanyargós utcák miatt, valamint azért, mert a harcok a pincékben és a szennyvízcsatornáknakban folynak, főellenállási vonalakat nem lehet kijelölni...” „Az olyan esetek sem ritkák, ahol egy-egy ház földszintjén németek, az I. emeletén oroszok és a II. emeleten ismét németek védekeznek.” (I. 17.) „Minden talpalatnyi földért küzdelem folyik.”

A 13. páncélos hadosztály titkos dossziéjában fennmaradt iratok, a közöltek mellett a — terjedelmi okokból — ezúttal publikálásra nem kerülők is, jelentős forrásai lesznek a budapesti csata hadtörténeti feldolgozásának, specifikus vonásai meghatározásának.

c) A felszabadító Szovjet Hadsereg tekintélye.

Érdekes, hogy míg a német propagandagépezet igyekezett a szovjet hadsereget lebecsülni, róla képtelen rágalmakat terjesztetni, a titkos napi jelentések szinte tisztelettel írnak a hatalmas erőt képviselő „ellenség”-ről. „A támadást szünet nélküli tüzérségi tüzellel, a légierővel és páncélosokkal támogatják.” „Az ellenség anyagi fölénye következtében... súlyosak a saját veszteségek...” Az összefoglaló jelentés megfogalmazása szerint: az ellenség „a tüzérség, a gyalogsági nehézfegyverek és a légierő tekintetében hatalmas fölényben volt...” „A saját tehergépkocsiparkot az ellenség bombákkal és tüzérséggel majdnem teljesen megsemmisítette.” A szovjet csapatok eleinte — a szovjet és magyar hadtörténetírás megállapítása szerint — emberben és harckocsiban nem voltak fölényben. A szovjet csapatok fölénye fokozatosan alakult ki a német csapatok ellátásának és utánpótlásának megszűnése következtében.

Az 1945. január 15-i napi jelentésben olvashatjuk: „Ezt a napot is az ellenség jelentős anyagi fölénye jellemezte, ami a saját lőszer- és üzemanyaghiány mellett bénítólag hatott a harcra és a védők erkölcsi állapotára.”

A dossziében megtalálható iratokból feleletet kaphatunk arra a kérdésre is, miért védekeztek Pfeffer-Wildenbruch tábornok vezetésével a bekerített német egységek mintegy 50 napon át Budapesten. Az 1945. I. 14-én ismertetett Hitler által kiadott „Führer-befehl” szerint:

„Budapestet tartani kell. Felmentjük. Nehéz napok előtt állunk, de túl kell jutnunk rajtuk.

Szó sem lehet intézkedési szabadságról.” (Budapest ist zu halten.

Es wird befreit. Wir werden schwere Tage vor uns haben, wir müssen sie überwinden.

Massnahmefreiheit kommt nicht in Frage".)

Tehát: felmentési ígéret — és a megadás szigorú megtiltása.

Hasonló szellemű *Guderian* vezérkari főnök korábbi I. 8-i távirata, kicsit óvatosabb fogalmazásban: „*Megteszek mindent, hogy ki tudjuk vágni Önöket.*”

1945. I. 18-án *Balck* tábornok, aki *Fretter-Pico* tábornok után a Magyarország területén harcoló 6. német hadsereg, és a 3. magyar hadsereg főparancsnokságát átvette, a Budapest felé előretörő négy páncélos hadosztály a Balaton és Székesfehérvár közötti térségben Polgárdiig való előretöréséről értesíti a IX. SS hegyi hadtest parancsnokságát.

Közöljük továbbá *Lindenau* őrnagy táviratait a támadó egységeknek a Dunapentele—Perkáta—Seregélyes—Dinnyés vonalig való előnyomulásáról.

A hadtörténeti irodalomból ismeretes, hogy a szovjet hadseregnek igen nagy harcban, nagy áldozatok árán sikerült megállítani a Budapest felé nyugati irányból előretörő német páncélos hadosztályokat. Ily módon a IX. SS hadtestnek a budapesti katlanból *Hitler* által magabiztosan, a *Guderian* által óvatosabban megígért „felmentése”, ill. „kivágása” kudarcba fűlt.

Három évtized távlatából, tárgyilagosan, bizonyos fokig igazat adhatunk az 1945. I. 24-i összefoglaló német napi jelentés bevezetésének: „*Egy hónapja tombol a csata Budapestért. Csapatunk a nehéz harcokban rendkívülit nyújtott a túlerőben levő ellenség ellen.*” Más kérdés, hogy ez az áldozat egy *igazságtalan, imperialista*, elvesztésre álló ügyet szolgált, meghosszabbította a második világháborút, Európa népei — mindenekelőtt a magyar és német nép — háborús szenvedéseit. A bekerített német csapatok különösen ki tudták használni a budai vár kiváló védelmi lehetőségeit. Sajnos, valóban *rendkívüli* volt az elhúzódo hadműveletek okozta pusztítás mértéke. Egy és fél hónapos pinceéletre kényszerítette ez az értelmetlen véraldozat Buda, 2—3 hetes szenvedésre és nyomorúságra Pest lakosait. Érezték-e a harc értelmetlenségét a német-fasiszta hadsereg egyszerű katonái és tisztjei? Az okosabbak minden bizonnyal. Ennek érdekes bizonyítéka az I. 10-i napi jelentés egy margójegyzete. *Lindenau* őrnagy jelentésének egyik szavát ugyanis *Dörner* aláhúzta és megjegyzetelte. „A legkeményebb megterhelés és emberfeletti teljesítmények ellenére *bizakodó* a csapatok hangulata.” A margójegyzet: „*Volt ön ... kint?*” Nyilván: az *első* vonalban. Nyilván: ott érezhette volna, hogy a katonák bizakodása csökken, egyre jobban megértik, hogy vesztesre ítélt ügyért véreznek.

Azt reméljük, hogy a közlésre kerülő dokumentumok újabb ösztönzést fognak adni a szovjet hadsereg felszabadító harcának tanulmányozásához.

A „másik oldal” dokumentumainak vizsgálata is szükséges a budapesti harcok igazán tudományos feldolgozásához. Az „audiatur et altera pars” — hallgattassék meg a másik fél is — elve, úgy véljük, ezen a téren is érvényes. A *másik fél* dokumentumai is meggyőzően bizonyítják a szovjet és a marxista magyar történetírás megállapításait az 1945. januári budapesti harcokról:

1. Budapesten a német fasizmus fennállásának néhány héttel való meghosszabbításáért harcoló, nagy véráldozatot hozó német katonák egy igazságtalan, vesztett ügyért hullatták vérüket, csak meghosszabbították saját népük háborús szenvedéseit. Óriási kárt okoztak Budapest népének, feleslegesen romokba döntötték Magyarország fővárosának házait, felrobbantották hídjait, több tízezer polgári lakos halálát idézték elő.

2. A Szovjet Hadsereg igazságos ügyért harcoló katonái — a német dokumentumok fényében is — nagy győzelmet arattak Budapest térségében, jól alkalmazták a légierőt, a tüzérséget, az aknavetőket, a páncélos erőket a harcokban. A szovjet gyalogsági erők másfél hónapos utcai harcban házról-házra, emberről-emberre, pincérről-pincére nyomulva semmisítették meg, vagy ejtették fogságba a Budapestet védő német katonákat és tiszteket, köztük Pfeffer-Wildenbruch tábornokot.

3. A Budapestért folytatott harcban a németek oldalán semmi lényeges szerepe nem volt a nyilasok vezette magyar hadsereg alakulatainak.

4. A magyar kommunisták a német hadsereg front mögötti területén viszont eredményesen zavarták a fasiszta hadvezetést és segítették a Szovjet Hadsereg felszabadító harcát.

Végezetül szeretnénk köszönetet mondani dr. Papp Tibor alezredesnek, dr. Tóth Sándor alezredesnek és dr. Borus József történésznek hasznos, értékes tanácsaikért.

1.

IX. SS hdt. pság¹
I. 3-i napi jelentés

1945. I. 3. 19.40

A Budapestért folyó harc lankadatlan hevességgel folyik. A nyugati hídfő északi és déli szakaszára nehezedő támadások kikényszerítették a déli főellenállási vonal visszavonását. Az északi rész 300 m-es magaslata a nap folyamán 7-szer cserélt gazdát. Az újonnan bevetett erőkkel és páncélos támogatással indított koncentrált ellenséges támadás Kispest—Pestújhely vonal ellen mély betö-

¹ Hadtestparancsnokság

részhez vezetett, amely körül jelenleg harcok folynak. A repülőtér 18 óra óta az ellenség tüzeiben áll. Ellenintézkedések bevezetve. Ehhez a 22. SS-lov. ho.² visszarendelése szükséges. Az egész fronton súlyos saját és ellenséges veszteségek.

A repülőtér a leszállás elől lezárva. Ellátás csak ledobás útján lehetséges.

Mint I. 2-án, erős ellenséges harci repülőgép tevékenység.

Nincs saját vadász védelem.

A 12. légvédelmi ezred lelőtt 3 repülőgépet.

Megsemmisítve: 3 „T 34”³-es páncéloköllel, 1 IG⁴, 13 géppuska, 8 páncéltörő ágyú, 11 géppisztoly, 2 tehergépkocsi, 1 lőszerkocsi.

Naplószám:
Ia 17/45. titkos

Ia Schaper⁵

2.

IX. SS hdt. pság.
I. 4-i napi jelentés

1945. I. 4. 18.20 óra
18/45 sz. titkos

A Budapestért folyó harc lankadatlan hevességgel dúl. A nyugati hídfő ellen intézett zászlóalj erejű támadások feltartóztatva. A Kispest—Rákosfalva—Pest-újhely vonalában betört ellenség ellen a harcok még keményebben folynak. Nagy saját veszteségek.

Az ellenség tüzérséggel is fokozza a nyomást a keleti hídfő ellen.

A tüzérség megsemmisítésére harci repülőgépek bevetése sürgősen szükséges.

A repülőtér még az ellenség tüzeiben áll. A leszállás továbbra is szünetel. Új repülőtér építés alatt. A nap folyamán mélyrepülő támadások bombázással és a fedélzeti fegyverek tüzeivel.

Egy ellenséges repülőgép lelőve.

Megsemmisítve: 2 „T 34”-es, 7 páncéltörő ágyú, 1 tehergépkocsi, 1 géppuska, zsákmányolva: 1 páncéltörő puska, 1 gránátvető, 2 géppuska.

Az ellenség halottjainak száma 90, hadifoglyok száma 59.

Naplószám:
Ia 26/45. titkos

Ia Schaper őrgy.

3.

IX. SS. hdt. pság.
I. 5-i napi jelentés

1945. I. 5.
sz.: 21/45. titkos

A Budapestért folyó harc súlypontja áttevődött a keleti hídfőre. A küzdelem nem csökkenő hevességgel tovább folyik, különösen az ellenséges tüzérség és gránátvetők tűztevékenysége élénk. Mindkét oldalon nagy veszteségek. A rendkívül feszült saját lőszerhelyzet és az erős ellenséges támadások ellenére területes veszteségünk kicsi, sikerült a keleti és az északi fronton támadó ellenséget szétverni és az állást megtartani. A korábbi napokkal ellentétben csökkent a nyomás a nyugati hídfőre. Az ellenséges harci repülőgépek támadták Budapest térségét, fedélzeti fegyverekkel lőtték és bombákat dobtak le.

2 Lovashadosztály

3 „T 34”-es típusú szovjet harcokocsi

4 Infanterie Geschütz (gyalogosági ágyú).

5 Schaper őrnagy a IX. SS hegyi hadtest I. a. (hadműveleti) osztályának volt a vezetője.

Az ellátási helyzet nagyon feszült, csak egy napi tüzérségi lőszer áll rendelkezésre. Egyes lőszerfélék elfogytak. Két ellenséges repülőgép lelőve. Megsemmisítve 1 „T 34”-es, 4 nehéz légvédelmi ágyú, 2 nehézgéppuska, 2 könnyűgéppuska, 1 lángszóró, 1 Ratsch-Bum.⁶

Naplószám:
Ia 33/45. titkos

Ia Schaper őrgy.

4.

IX. SS. hdt. pság.
I. 6-i napi jelentés

1945. I. 6. 19.45 óra
sz: 27/45. titkos

A Budapestért folyó harcok egyre súlyosabbá válnak és óráról órára növekvő hevességük a legkeményebb megpróbáltatásnak teszi ki a védőket. Mialatt a nyugati hídfő elleni támadások csak kisebb vállalkozásokra szorítkoznak, addig a keleti hídfőre erős tüzérségi tüzzel, páncélosokkal és harci repülőgépekkel támogatott koncentrált támadás zúdul. Ott mély betörések vannak, amelyek körül harc folyik. Kőbányát és Zuglót feladtuk. A támpontszerű első vonal a törzsek és a mögöttes szolgálatok rigorózus kifésülése ellenére, a súlyos veszteségek folytán, napról napra vékonyabb lesz.

Az ellenséges csata- és harci repülőgépek tevékenysége, a bombázások és a fedélzeti fegyverek tüze növekszik. Saját légierő támogatás nincs.

A 12. légvédelmi tüzérezred, amelynek magyar légvédelmi egységek is alá vannak rendelve, eredményesen támogatja a gyalogság harcát. Lelőtt 15 ellenséges gépet amely közül kettő DB. 3.,⁷ 12 IL. 2.⁸ és 1 LAG.⁹

Az ellátási helyzet, mindenekelőtt a lőszerrel kapcsolatban, rendkívül kritikus. A levegőből történő ellátás nem elégséges.

Megsemmisítve: két páncélos páncélöklével, 1 sztálinorgona, 11 nehéz páncéltörő ágyú.

Naplószám:
Ia 42/45. titkos

Ia Schaper őrgy.

5.

IX. SS. hdt. pság.
I. 7-i napi jelentés

1945. I. 7. 20.45 óra
szám: 29/45. titkos

Mint az előző napokon, a Budapestért folyó csata 14. napján is kelet áll a hadiesemények gócpontjában.

A harcok délen és délkeleten különös hevességűvé fokozódtak. Itt sikerült az ellenségnek, nagy saját és ellenséges veszteségek árán, igen erős tüzérségi és páncélos támogatással és harci gépek bevetésével a védővonalat áttörni. Pesterzsébeten, a Keleti pályaudvartól délre és Zuglóban elkeseredett közel- és utcai harcok tombolnak.

⁶ 76,2 mm-es nagyhatású szovjet ágyú neve.

⁷ A DB. 3. típusú repülőgép kétmotoros szovjet bombázó, személyzete 3 fő. Tervezője Iljusin volt, tulajdonképpen IL 4. néven is ismeretes.

⁸ 2 személyes Iljusin csatarepülőgép, 1 motoros.

⁹ Csillagmotoros szovjet együléses vadászgép, tervezője Lavocskin. 20 mm-es gépágyúkkal volt felszerelve. A szövegben szereplő LAG. gép valószínűleg LAG. 5-ös típus volt. (Helyesen LAGG.)

A nyugati hídfő elleni két betörést ellenlökéssel felszámoltuk. Az ellátási helyzet, különösen a lőszerutánpótlás, a légi ellátás kimaradása miatt, (utoljára I. 5-ről 6-ra virradó éjszaka) rendkívül kritikus.
Összveszteség december 24-e és január 6-a között 5621 fő.

Naplószám:
Ia. 52/45. titkos

Ia Schaper őrgy.

6.

Titkos parancsnoksági ügy

A IX. SS. hdt. pság-tól
A 13. pc.-ho-nak.¹¹

Géptávíró
Szám: 6/45. titk. pk-1¹⁰

A leadás időpontja: I. 8-án 20.45 óra.
Köszönet a rádiótávíratért, megteszek mindent, hogy ki tudjuk vágni Önöket.

a Német Hadsereg Vezérkari Főnöke
Guderian¹²

7.

DÖRNER harcsoport
Ia 28/45. sz. titk.

Harcálláspont, 1945. I. 9. 20.45 óra
35/45. sz. titk.

3. sz. Csoportparancs (1:25 000)

1. Ellenség:

Az ellenség az elmúlt éjszaka és egész nap támadta a védelmi szakasz teljes szélességét. Súlypont a jobbszárnyon, a 93. gránátoszred előtt. Nem sikerült nagyobb területet nyernie. A saját veszteségek miatt kisebbiteni kellett a harcsoport szakaszát.

2. A Dörner harcsoport továbbra is szívós makacssággal védelmez minden talpalatnyi területet.

3. Az új szakaszon tevékenykedik:

elől jobbra: a KÜNDIGER harcsoport,
elől balra: a 66. pc. gránátos e.¹³ a neki alárendelt 13. pc. tü. o.-al.¹⁴
A kettő közötti sávhatár az eddigiek szerint.

4. Sávhatár

— a 22. SS lovashadosztályhoz. Az Orczy tér északi kiszögellése, a Kerepesi temető délkeleti sarka — Tomcsányi utca (bezárólag);

— a (FHH)¹⁵ pc. gránátos hadosztály — (WOLFF harcsoport) Deák Ferenc utca (FHH) — Király utca¹⁶ a Ferenc körút kereszteződéséig — Erzsébet körút¹⁷ (FHH), aztán Keletre a Dohány utca és a Rottenbiller utca kereszteződéséig, — az István utca (FHH) a Városliget DK-i sarkáig és egyene-

10 Titkos parancsnoki

11 Páncélos

12 Heinz Guderian vezérezredes a német szárazföldi csapatok vezérkari főnöke volt.

13 Ezred

14 13. páncélos tüzérosztállyal.

15 Feldherrnhalle páncélgránátos hadosztály.

16 A mai Majakovszkij utca.

17 A mai Lenin körútnak a November 7. tér és Rákóczi út közötti része.

sen a Thököly utca és a Gizella utca kereszteződéséig (a keresztezés FHH) — a Thököly utca (FHH).

5. Erők:

a) Miután a Wolff harccsoport átvette a 93. gránátosezred szakaszát, az ezred pk.-a¹⁸ a neki közvetlenül alárendelt alegységeket átadta a 66. pc. gránátos ezrednek.

b) A KÜNDIGER harccsoport az éjszaka folyamán gyalogsági harcra vet be 1 szakaszt a Ld. Schtz-ból¹⁹ és a 13. pc. tü. e. 9. szakaszát.

6. A 4. pc-os e. II. z.-át²⁰ (Mittasch) és FHH Grün²¹ pc. gránátos ezred I. z.-át a váltás után a pk. kivonja és gyülekezteti őket a Keleti pályaudvar közvetlen közelében (északra GRÜNTÖL, délre Mittaschtól). Kivételt képeznek az ez idő szerint a KÜNDIGER harccsoportnál és a 66. pc. gránátos e.-nél harcoló részek. Az összekötő tisztet, illetve a helységi felderítő jelentőt a DÖRNER háp.-jához²² helyezik át.

7. A 13. pc. tü. e. pk.-a parancsot kapott, hogy adjon megerősített tüzérségi támogatást az új szakasz átcsoportosításához.

8. A 93. gránátose. törzse a leváltás és átszállítás után összegyűjti a gyalogságot a harccsoport harcálláspontja területén, s tartalékot képez belőle.

A leváltást és a tartalékképzést jelenteni kell.

9. Híradóösszeköttetések:

— a KÜNDIGER csoporttal

— direkt

— Fábíán útján

— rádiótilalom

— a 66. pc. gránátos ezreddel

— direkt

— Fábíán útján

— rádiótilalom

10. Harcálláspont: Rákóczi út 70—72. Metropol Szálló.
(Elfoglalva január 10-én 09.30 órától.)

DÖRNER²³

SS Standartenführer

8.

IX. SS. hdt. pság.
I. 10-i napi jelentés

1945. I. 10. 18.55 óra
38/45. titk. sz.

Az eddigi szokástól eltérően csak délután támad az ellenség a keleti hídfő ellen. A súlypont délen és délkeleten van, ahol több betörést sikerült elreteszelni. Folyamatban vannak az ellenintézkedések a főellenállási vonal visszaszerzésére. Az ellenséget erős tüzérségi és gránátvető tűz, valamint lángszóró páncélos támogatja.

A nyugati hídfő területére gránátvetők és páncéltörő ágyúk zavarótüze.

A legkeményebb megterhelés és emberfeletti teljesítmények ellenére *bizakodó* a csapatok hangulata. (A bizakodó szó kékkal aláhúzva és a következő megjegyzéssel ellátva a lap szélén: Volt Ön... kint?)

18 Parancsnoka

19 Landeschütze (értelemszerűen = népfelkelő)

20 A 4. páncélos ezred II. zászlóalját

21 Grün nevű parancsnok, valószínűleg ezredparancsnok

22 Harcálláspontjához.

23 Helmut Dörner ezredes, SS „Standartenführer”, a 8. rendőrezred parancsnoka Budapesten, később harccsoportparancsnok. Az iratokból kideríthetően ekkor a 13. német páncélos hadosztály is neki volt alárendelve. Harccsoportjában vegeesen voltak németek és magyarok is. A Dörner harccsoport központja 1945. január 21-én a Budaörsi út 24/a. szám alatt volt. Dörner Budapesten, a kitérőkor esett el.

A polgári lakosság rendkívül izgatott. A tömegeknek gyakorlatilag nincs élelmük, nagy városrészek vannak víz és világítás nélkül. Teljes a vezetésképtelenség, az összes jelentős párt- és hatósági személyek elmenekülése következtében növekvő elégedetlenség. Már részben érezhető a forrongás, amit eddig sikerült fáradságosan elnyomni a felmentő csapatok megérkezésének kilátásba helyezésével. További biztatás hatástalan.

Naplószám:
Ia 72/45. titkos

Lindenau őrgy.²⁴

9.

A IX. SS. hdt. pság.
Január 11-i napi jelentés

1945. I. 11. 19.50 óra
39/45. sz.

A Budapestért folyó küzdelembe január 11-én több hullámban bekapcsolódtak az ellenséges harci gépek.

A támadás súlypontjai a városközpont és a Duna-hidak voltak. A Ferenc József hidat²⁵ súlyos bombatalálat érte.

A heves támadások a délkeleti és a keleti védelmi szakaszon betöréssel végződtek. Elkéseredett utcai harcokban sikerült a betöréseket megszüntetni és az áttörést megghiúsítani.

A Keleti pályaudvar vidéke kemény harcok után elveszett.

Az ellenséges tüzérség és a gránátvetők nagy saját veszteséget okoztak.

Az ellenség szd.²⁶ erejű támadását a nyugati hídfőnél szétvertük.

Az ellátás légi utánpótlás nélkül kritikus.²⁷

4 db IL 2-es rep. gép lelőve, 5 db ellenséges páncélos megsemmisítve.

Naplószám:
Ia 82/45. titkos

Ia Schaper őrgy.

10.

A IX. SS hdt. pság.
Január 13-i napi jelentés²⁸

1945. I. 13. 20.55 óra
45/45. sz.

Rádiótávirat

A Budapestért folyó harc elérte csúcspontját. Szakadatlanul megismétlődő támadások érik a keleti hídfőt, megerősítve tüzérséggel, harci repülőgépekkel és páncélosokkal. Az ellenségnek csak a legsúlyosabb harcokban sikerült a védelmi gyűrű egy-egy darabját birtokba venni.

²⁴ Usdau Lindenau őrnagy a IX. SS hegyi hadtest vezérkari főnöke. Később vezérkari alezredes. Lindenau a Wehrmacht kötelékéből került Pfeffer von Wildenbruch mellé. 1944. december 19-én vette át a hadtest vezérkari főnökének tisztségét.

²⁵ A mai Szabadság híd.

²⁶ Század.

²⁷ Hitler utasítására eredetileg „légihídon” akarták eljuttatni a védőkhoz a napi lőszer-, élelmiszer-, üzemanyag- és egészségügyi anyagszükségletet. A német légielő mindent el is követett a feladat végrehajtása érdekében, éjszakánként a Lóversenyterre érkeztek a vállalkozásban részt vevő repülőgépek, de a szükséges anyagmennyiségnek még a felét sem tudták leszállítani. Január 9. után azonban a leszállóhely, a Lóversenyter elvészett. Ettől kezdve már csak vitorlázó gépek szállították, vagy dobták le ejtőernyővel az utánpótlást, ami az ellátási helyzet további rosszabbodásához vezetett. (A kérdés részletesebb megvilágításához lásd: *Tóth Sándor*: A szovjet hadserg felszabadító harcai Magyarországon. Budapest, 1965. 250. o.)

²⁸ Megküldve: 1. AOK (Armeeoberkommando) 6., 2. Reichsführer—SS Feldkommandostelle, 3. SS—Führungshauptamt, Berlin—Wilmersdorf.

Geheime Kommandosache!

Fernspruch - Fernschreiben - Funkspruch - Blinkspruch

Durch die Nachr.-Stelle auszufüllen

Nachr.-Stelle 13. P. D. (41 2. Pz. N. P. 13)		Nr. 1073		Befördert				
Bemerkung: 8. 11. 03				an	Tag	Zeit	durch	Rolle
						4 30	102	
Befragter oder aufgenommen				13. Pz. Division				
von	Tag	Zeit	durch	Abf. Ia Nr. 11/15 g. 1. 11. 45				
	14. 1. 45	02 40		14. 1. 45				

Abgang	An:	Befragende Stelle
Tag: 14. 1. 45	13. Pz. Div.	IX. 99 - P. K.
Zeit: 00 50		Ia
Deligationsbescheinigung		
Bemerkung		
KZ		
Fernspruch-Anschluss:		

1. An Kommandeur, sofort 100 liegen.

2. Fürsprechstelle.

3. Stabschef ist zu fassen. Es wird befohlen.

4. Bei weiteren feindlichen Tagen ist uns fassen, wir müssen sie überwinden.

5. Waffengewalt kommt nicht in Frage. Alles, was bei Bekämpfung des Kampfkraft unter rückwärtsgegangenen Angriffen über Bezeichnungsfähigkeit dient, ist dienlich. Grundsatz: Kampfplan 102 und 103/45 gefasst. Dem Befehl des Führers folgend wird kein Fußschießboden mehr dem Feind überlassen.

30

Die beiden Kommandanten sind mit
 Pappe verpackt, daß jede Wappenscheibe,
 die dem Ziel Punkt, die Brücken in
 der Hand zu befallen, getroffen wird.
 Die Pappe zusammen in dem Wappenscheibe
 muß es uns irgendein Pfosten Tagem, von
 dem stamm Gedanken befaßt, die
 Stellung muß gefalten werden.

"Jan. 28. IX." A. K.

gen. Pfeffer - Wilsenbrun
 Gen. in Gen. J. Wappen - 63
 (Spe. Nr. 71/45 g. 6005)

F. D. R.
 [Signature]

Wacker Ann. (Pa. Gen. Dist. p. F. D. R.)
 10. mdy. F. D. Wacker Wapp
 12. " " " " Wacker Wapp 11 52
 " " " " " " Wacker Wapp 915 Wapp

i. R. 71/45 p. - Los.
 [Signature]

eredetiye (11-es sz. dokumentum)

13-án elveszett a Ludovika Akadémia területe, a Kerepesi temető és a Városliget.²⁹

A nyugati hídfő ellen irányuló zászlóalj erejű mély betörést a Sashegytől DNY-ra sikerült felszámolni.

A légi erők támadó hullámai a Duna-hidak ellen nappal megbénítanak minden közlekedést. A hidak már erősen sérültek. A keleti hídfő elvesztésével január 15-től kell számolni. A december 24-e óta folyó legkeményebb anyagcsatában és a legnehezebb utcai harcokban a védők kiállták a próbát. Az ellenségnek csak szünet nélküli tüzérségi és aknavetőtűzben sikerült szétrombolni a mi gyöngye védővonalunkat és betörni a védelmi területre. A szükséges ellenlökések alkalmával zúditott tűz nagy veszteséget okozott, mert akciónkat nem tudtuk nehézfegyverek tüzevel támogatni. (13-án 250 fő volt egy hadosztálynál.) Az ellátási helyzet mint I. 12-én.

Megsemmisítettünk 1 páncélost páncéloköllel, 7 páncéltörő ágyút és zsákmányoltunk 2 páncéltörő ágyút.

Pfeffer-Wildenbruch³⁰

Ia 101/45. titkos

11.

Titkos parancsnoksági ügy! Géptávirat

Adta: a IX. SS. hdt. a 13. pc. ho.-nak

Időpont: 1945. I. 14.

00.50—02.00

11/45. titk. pk.-i szám.

Azonnal bemutatni a parancsnoknak!

A Führer parancsa.

Budapestet tartani kell. Felmentjük. Nehéz napok előtt állunk, de túl kell jutnunk rajtuk.

Szó sem lehet intézkedési szabadságról.

Mindent meg kell valósítani ami a harci erő erősítését szolgálja, mindenfajta mozgásképeség legkíméletlenebb feladása mellett. A 102. és a 103/45. sz. titkos géptáviratok és a Führer parancsa szerint egy talpalatnyi földet sem adunk át többé az ellenségnek. A parancsnok urak felelősek nekem azért, hogy minden intézkedést megtegyenek, ami azt a célt szolgálja, hogy a hidakat megtartsuk. Mindannyian nehéz napok előtt állunk, amelyek egy gondolatot sugallnak „az állást meg kell tartani”.

IX. SS. hdt. pság.

Pfeffer-Wildenbruch

Obergruppenführer
és a Waffen SS tábornoka

12.

IX. SS. hdt. pság.

I. 14-i napi jelentés

1945. I. 14. 20.45 óra

64/45. titk. szám.

Az ellenség koncentrált támadást indított mindkét hídfő ellen délnyugaton és délen azzal a céllal, hogy birtokba vegye a déli Duna-hidakat. A támadást szünet

²⁹ E területek elvesztése nem volt jelentéktelen, ugyanis itt korábban tartós védelemre rendezkedtek be. (Lásd bővebben: *Tóth Sándor*: i. m. 236. o.)

³⁰ Karl Pfeffer von Wildenbruch SS Obergruppenführer és rendőrtábornok, a IX. SS hegyi hadtest parancsnoka. Budapest körülrészletek Hitler őt nevezte ki a körülrészlet erők parancsnokává. Neki volt alárendelve Hindy Iván altábornagy — később vezérezredes — is, a budapesti magyar csapatok parancsnoka.

nélküli tüzérségi tüzzel, a légiérvél, páncélosokkal és lángszóró páncélosokkal támogatják. A támadás egyébként kiterjed az egész arcvonalra, század-zászlóalj erejű alegységek harcbevételével. Nyugaton gyaníthatóan megerősödtek az elleneséges csapatok.

Az előző napokhoz hasonlóan megállítottuk a betörő csapatokat és elretesztük a betöréseket a fő harcterület mélységében. Egy saját ellentámadás megakadt az ellenség erős tüze miatt. Nagyon súlyos saját veszteségek. A város délkeleti részében, keletre a Horthy Miklós hídtól, még súlyos harcok tombolnak. A híd elvesztésével kell számolni.

A 12. légelhárító rohamezred eredményesen támogatta a gyalogsági harcot. 9 repülőgépet lelőtt.

07.00 órától az esti órákig állandóan támadtak a harci gépek, bombázták és lőtték a főharcvonalat, a városközpontot, de különösen a Duna-hidakat. A saját vadászrepülőik bevételése elmaradt. A rossz ellátás, mindenekelelt a lőszerhiány megrendítően hat ki a védelmi harcra.

Megsemmisítve: 1 páncélos közelharceszközökkel, 4 páncéltörő ágyú, 1 IG, 2 nehézgéppuska.

Naplószám:
Ia 107/45. titk.

Ia Schaper őrgy.

13.

IX. SS. hdt. pság.
I. 15-i napi jelentés

1945. I. 15. 23.15 óra
65/45. titk. szám.

Rádiótávírat

A Budapestért folyó csata nem csökkenő hevességgel tombol tovább a szétlőtt, szétbombázott égő pesti városközpontban. Állandóan támadva, az ellenség előrenyomult a Kálvin téri keleti háztömbökig.

A délutáni órákban fel kellett robbantani a Horthy Miklós hidat.³¹ Kisebbségi keleti és északkeleti betöréseket sikerült délelőtt elretesztelni és felszámolni.

Ebben az időpontban északkeletről és keletről heves páncélos támadásokat jelentettek.

Az előző napokhoz hasonlóan az ellenség koncentráltan és folyamatosan támadja a déli hidakat és nyugati hídfőt, a Sashegyet, bevetve a különböző kaliberű nehéz fegyvereket. Délelőtt az ellenség rohammal bevette a hegytetőt, de ellenlökéssel visszaszerezték a védők, amelynek során egy ezredzászlót zsákmányoltak.

Ezt a napot is az ellenség jelentős anyagi fölénye jellemezte, ami a saját lőszer- és üzemanyaghiány mellett bénítólag hatott a harcra és a védők erkölcsi állapota.

Az időjárás miatt a nap folyamán alábbhagyott az ellenség légi tevékenysége.

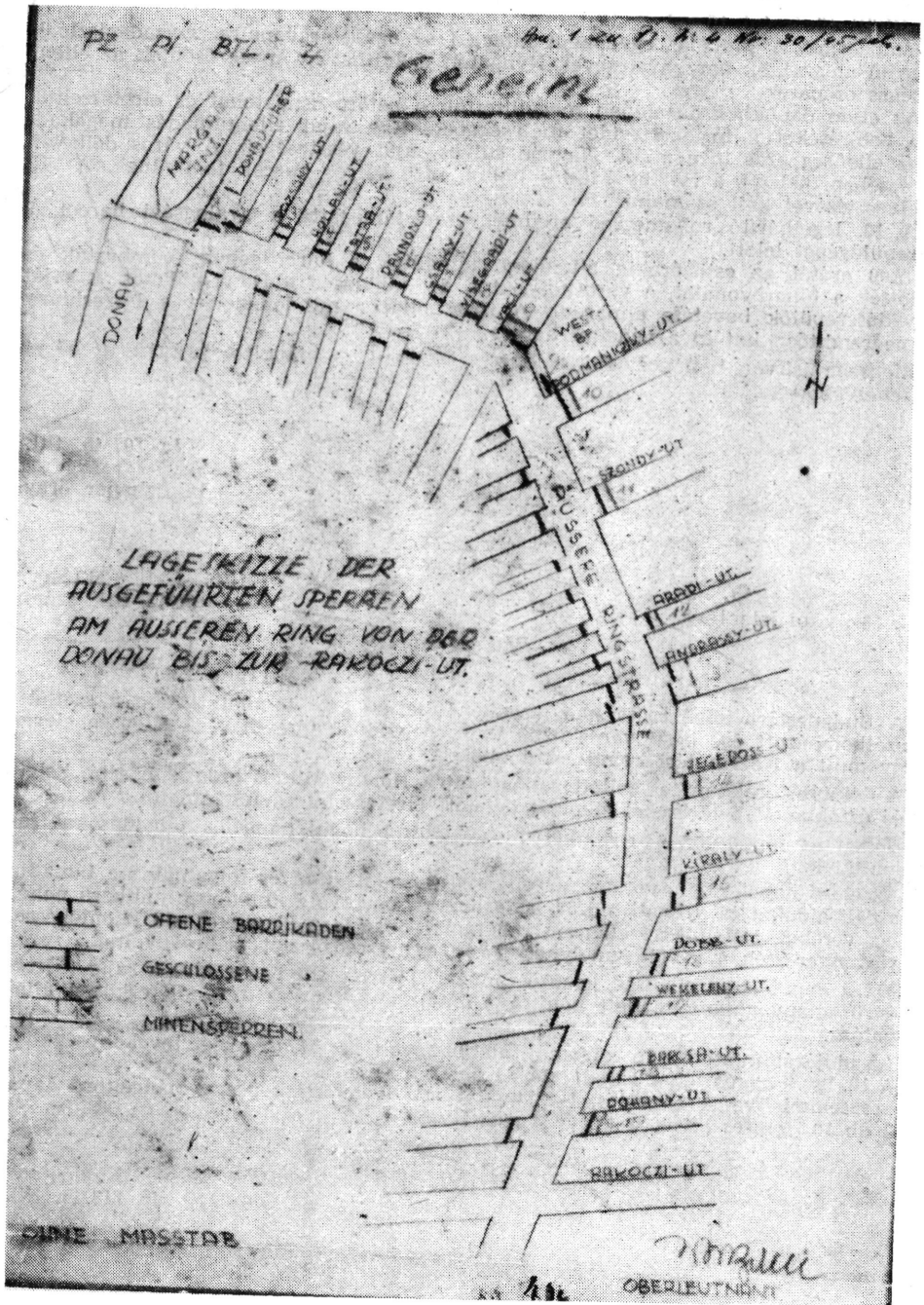
A 12. lgv.³² ágyús rohamezred. lelőtt 1 db IL 2 gépet.

Megsemmisítve: 1 páncélos, 1-et találat ért de mozgásképes, 3 páncéltörő ágyú, 2 db 10,5 cm-es löveg, 1 tkg.,³³ 3 gránátvető.

Naplószám:
Ia 117/45. titk.

Ia Schaper őrgy.

31 A mai Petőfi-híd
32 Légvédelmi
33 Tehergépkocsi

A Nagykörúton létesített műszaki záruk vázlata 1.

14.

IX. SS. hdt. pság.
I. 16-i napi jelentés

1945. I. 16. 22.15 óra
59/45. titk. szám.

A mindkét hídfő elleni koncentrált támadást páncélosok, tüzekek és meg-meg-újuló hullámokban harci gépek támogatják. Az Erzsébet körútra betört ellenséget súlyos harcokban megállítottuk. A Berliini tértől³⁴ keletre és a Duna északi szakaszán betört ellenség ellen heves harcok folynak.

A Ferenc József hídat bomba telitalálat érte.

A nyugati hídfő elleni támadás iránya ismét a Sashegy és az Orbán-hegy.

A sashegyi betörést kemény ellenlökéssel ismét megszüntettük, de az Orbán-hegyi déli ellenlökés az ellenség erős tüze miatt elakadt.

Az ellenség erős anyagi fölényben van. A saját lőszer- és üzemanyaghiány igen nagy: az álcázás nélkül felvonuló ellenséges lövegeket nem lehet megsemmisíteni. Az egész nap folyamán erőteljes ellenséges csatarepülő tevékenység, bombákkal, fedélzeti fegyverek tüzevel a főellenállási vonalra és a városra, különösen a Vár területére, melyet a saját vadászvédelem csak időlegesen tudott zavarni. Egész háztömbök — különösen hatósági objektumok — állnak lángokban. A városi közlekedés nappal lehetetlen.

3 ellenséges repülőgép lelőve.

Megsemmisítve: 1 „T 34”-es, 7 páncéltörő ágyú, 1 db 20 mc-es lgv. ágyú.

Naplószám:
Ia 123/45. titk.

Ia Schaper őrgy.

15.

IX. SS. hdt. pság.
I. 17-i napi jelentés

1945. I. 17. 23.15 óra
66/45. titk. szám.

Rádiótávirat

A szívósan védekező saját erőknél sikerült megtartaniuk a keleti hídfőt a nagy fölényben levő, páncélosok, tüzeréségi tűz és harci repülőgépek által támogatott ellenséggel szemben.

A régi város egy része, a Ferenc József hídtól északra elveszett. Az olyan esetek sem ritkák, hogy egy-egy ház földszintjén németek, az I. emeletén oroszok és II. emeletén ismét németek védekeznek.

A front mögött harcok folynak a beszivárgott oroszokkal és a terrorizáló³⁵ magyar kommunistákkal.

A szűk és kanyargós utcák miatt, valamint azért, mert a harcok a pincékben és a szennyvízcsatornáknál folynak, főharcvonalat nem lehet többé kijelölni.

Páncélosok és páncélozott járművek bevetése nem lehetséges többé, mert az utcákat elzárják a bombatölcsérek és az összeomlott házak törmelékei.

A nehézfegyverek támogatását nélkülöző gyalogság nem képes a hídfő megtartására. Az Erzsébet híd veszélybe került. A nyugati hídfő elleni, zászlóalj erősségű ellenséges támadásokat visszavertük, a betöréseket ellenlökésekkel megszüntettük. A súlypont továbbra is a déli szakasz, a Sashegytől nyugatra. Az ellenséges repülőgépek bombázzák és lövik a hidakat, valamint a hozzá vezető utcákat.

A 12. lgv. rohomezred lelőtte az 50. repülőgépet a bekerítés óta. Az ellátás kritikus, de a ma ledobott utánpótlás valamit könnyített. Nagy nehézséget jelent, hogy a 8000 sebesült részére nincs elegendő szállás, víz és orvosi ellátás.

Ia naplószám:
130/45. titk.

Ia Schaper őrgy.

³⁴ A jelenlegi Marx tér

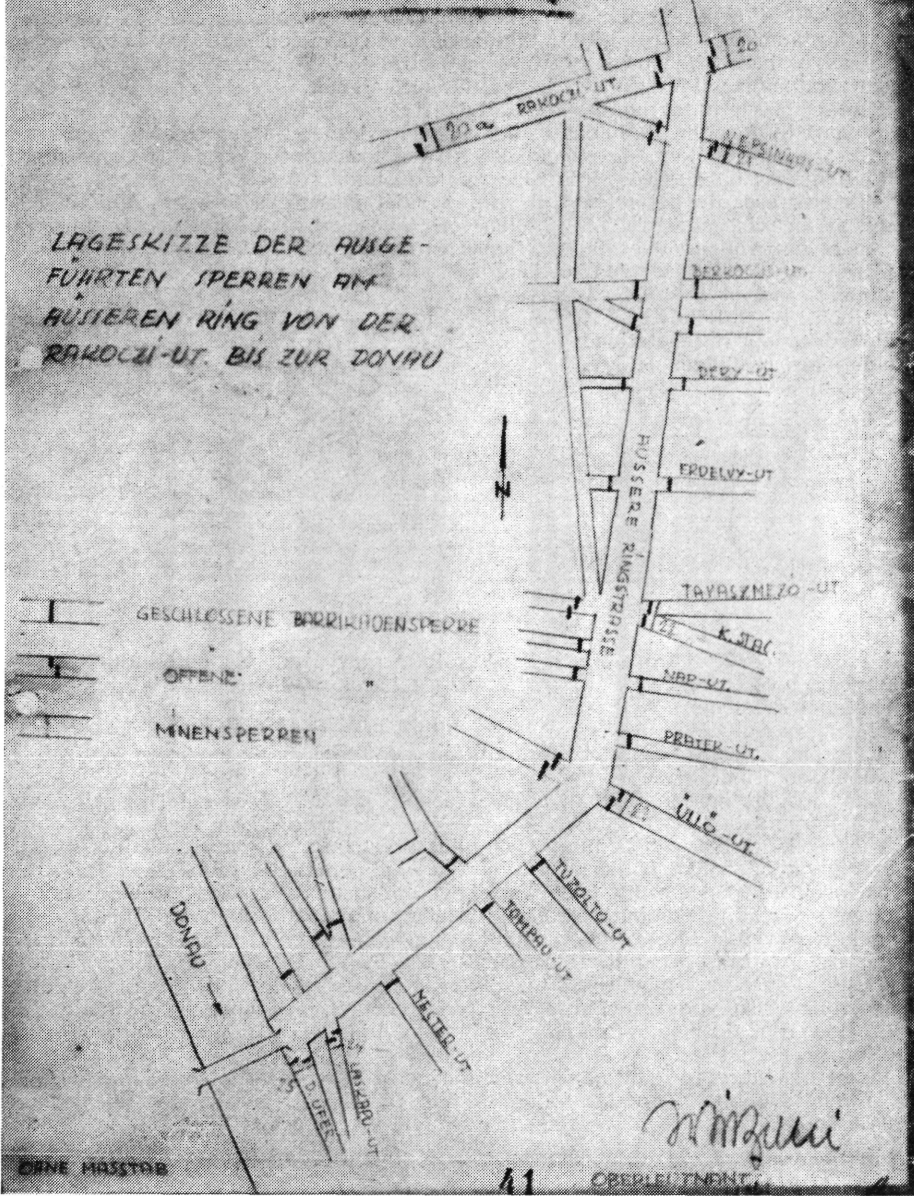
³⁵ Az eredeti német szövegben: „... mit eingeschickerten Russen und terrorisierenden ungarischen Kommunisten.”

Arch. 2024 Pz. A. 4 Nr. 30/47

PZ. D. BTL. 4

Geheim

LAGESKIZZE DER AUSGEFÜHRTEN SPERREN AM ÄUßEREN RING VON DER RAKOLCI-UT. BIS ZUR DONAU

A Nagykörúton létesített műszaki záruk vázlata 2.

Rádiótávirat

A 6. hds. Főpság. (AOK. 6.)

a IX. SS. hdt. pságnak

I. 18-án 14.10 órakor

13/45. titk. pk.-i szám.

1. A Balaton és Székesfehérvár között 4 páncélos hadosztály áttört. A támadó él délben: Polgárdi-észak és a csatorna keleti partja, Urhidától északkeletre. Továbbnyomulás felétek.³⁶
2. A IX. SS. hdt. előrenyomulást készít elő a nyugati hídfő délnyugati részétől Budaörs-dél irányába, a repülőtérek, mint ellátási bázisnak birtokbavételére, eközben a jelenlegi nyugati hídfőt tartani kell. A befejezett előkészületeket jelenteni.

Balck³⁷

107 titkos parancsnoki ügy

F. d. R.³⁸

Stapelfeld

IX. SS. hdt. pság.

1945. I. 18-i napi jelentés

1945. I. 18. 21.15 óra

67/45. titk. szám.

A Duna keleti partján folyó harc I. 18-án 07.00 órakor a Lánchíd és az Erzsébet-híd felrobbantásával befejeződött. A Margitsziget keleti részén visszaverve egy ellenséges felderítő csoport. A nap folyamán erős ellenséges tüzérségi és gránátvető tűz a nyugati hídfő ellen. A nyugati és délnyugati front elleni több század erejű támadás elhárítva, vagy ellenlökéssel tisztázva.

A kötelékek a rendelkezések szerint végrehajtják az átcsoportosítást és tartalékokat képeznek.

Az utcák állapota igen rossz a törmelékek és a gépjárműroncsok, valamint a gránát- és bombatölcserék miatt.

Az ellenséges légitvekenység csekélyebb mint az előző napokon. Az ellenség vesztesége a gyűrű bezárásától I. 18-ig bezárólag:

- 58 páncélos megsemmisítve
- 6 páncélos megrongálva
- 2 páncélos zsákmányul ejtve
- 56 repülőgép lelőve
- 108 páncéltörő ágyú megsemmisítve
- 147 géppuska megsemmisítve vagy zsákmányul ejtve.

Naplószám:

Ia 134/45. titk.

Ia Schaper őrgy.

³⁶ A Budapest felmentését célzó január 18-án reggel 8 óra 30 perckor megindult nagy erejű német támadás valóban gyors kezdeti eredménnyel járt. A német páncélosok a támadás első napjának végére 20 kilométer szélességben áttörték a védelmet és 16–30 kilométert nyomultak előre. (Az áttörésről és e nap hadművelleti eseményeiről lásd bővebben: *Tóth Sándor*: i. m. 221–222. o., továbbá *Borus József*: A magyarországi hadműveletek jelentősége a második világháború történetében. Hadtörténelmi Közlemények, 1964. 3. szám, 422–448. o., valamint: *Borus József–Nagy Gábor*: Fejér megye felszabadítása 1944. december 2. – 1945. március 23. Fejér megyei történeti évkönyv. 1945–1970. 4., Székesfehérvár, 1970.)

³⁷ Balck tábornok a 6. német hadsereg parancsnoka. A „Black-hadseregcsoporthoz” tartoztak a 3. magyar hadsereg maradványai is. Balck tábornok minden áron ki akarta erőszakolni az áttörést a Velencei-tó és a Duna között, hogy a lehető legrövidebb úton juthasson Budapestre.

³⁸ Für die Richtigkei.

18.

Géptávirat

A IX. SS. hdt. pságtól a 13. pc. ho.-nak
A vétel időpontja: 1945. I. 19-én 17.40 órakor

73/45. titk. szám.

A Sárvíz csatornát Sárszentmiklós és Székesfehérvár-dél között keleti irányban széles arcvonalon átléptük, lendületes előnyomulásban felétek.

Saját támadó él 8 óra 35-kor Dunapentelénél.

A továbbiakról hamarosan többet.

a IX. SS hadtestparancsnokság

Lindenau őrgy.

Ia 140/45.

19.

Géptávirat

A IX. SS. hdt. pságtól a 13. pc. ho.-nak
A vétel időpontja: 1945. I. 20. 04.35 óra

A hadsereg rádiótávirata:

A támadó élek Dunapentele—Perkáta—Seregélyes-nyugat—Dinnyés-nyugat—Velencei-tó szakaszon haladnak tovább.³⁹

a IX. SS hadtestparancsnokság

Ia 149/45. titkos

Lindenau őrgy.

20.

IX. SS. hdt. pság.
1945. I. 22-i napi jelentés

1945. I. 22. 18.45 óra
87/45. titk. szám.

Nyugodtabb magatartás után az utóbbi napokban ismét megeléknült az ellenség század erejű támadó tevékenysége, súlyponttal a hídfő északi és északnyugati szakaszára, amit erős tüzérségi és gránátvető tüzelőkészítés, folyamatos bombázás és a repülőgépek fedélzeti fegyvereinek tüze előzött meg.

A betört ellenség különösen súlyos harcban ellenlökéssel megsemmisítve vagy a kitörés elreteszelve. A harcok részben még tartanak.

A saját és az ellenséges veszteség nagy.

Nagyobb betöréseket csak a csapatok kimagasló teljesítményével és az utolsó tartalékok bevetésével lehetett elreteszelni. A Margitsziget északi részén az ellenség folyamatos megerősítése. Elhárítva északon két ellenséges támadás, amit nehézfegyverek támogattak.

Az ellenfél átkelési előkészületei a Duna keleti partján a Horthy Miklós és a Ferenc József híd között felderítve, légvédelmi ágyúk tüzevel és tüzérséggel leküzdve.

A Dunát kis kivétellel az egész szakaszon jég borítja.

Naplószám:

170/45. titk.

Schaper őrgy.

³⁹ A Sárvíz-csatorna, Dunapentele és a Velencei-tó körzetében — január 19-én és 20-án — folyó hadműveletekkel kapcsolatban lásd bővebben: *Tóth Sándor*: i. m. 222—225. o.

Geheim

13. Pz Division
Abt. Ia Nr. 30/45 gel.
20.1.45

3 Anlagen

Ausgeführte Sperren am Ausseren und Inneren Ring und
am Brückenkopf Elisabeth-Brücke Budapest.

Sperre	1	T.-Minenriegel	11 T.-Minen 42	und Stockminen
"	2	"	5 "	" 7 "
"	3	"	4 "	" 6 "
"	4			" 4 "
"	5			" 7 "
"	6			" 9 "
"	7			" 5 "
"	8			" 30 "
"	9	2 Ladungen mit 30 Kg		" 7 "
"	10			" 7 "
"	11			" 7 "
"	12			" 7 "
"	13	2 Ladungen mit 30 Kg		" 21 "
"	14			" 7 "
"	15	2 Ladungen mit 30 Kg		" 15 "
"	16			" 7 "
"	17			" 7 "
"	18			" 7 "
"	19			" 7 "
"	20	Behelfsminenriegel mit 2 B.-Minen je 2 geb. Ladungen mit Druckzünder 35		
"	20 a	mit 30 Kg Ladung, wurde als beobachtungsmine gezündet		
"	21	wie 20 a		
"	22	wie 20 a		
"	23	T. Minenriegel mit 30 T.-Minen und 5 E.Z.44		
"	24	wie 20 a		
"	25	wie 20 a		
"	26	T.-Minenriegel mit 30 T.-Minen 42		
"	27	T.-Minenriegel mit 10 T.-Minen 42		
"	28	20 T.-Minen 42 im Streueinsatz verlegt		
"	29	10 T.-Minen 42 im " "		

Handwritten signature
Obst. u. Adj.

IX. SS. hdt. pság.
I. 23-i napi jelentés

1945. I. 23. 21.55 óra
88/45. titk. szám.

Ma 20 kétségbeesett század-zászlóalj erejű támadással kísérelte meg az ellenség feltörni a védelmet a front északnyugati és északi részén, amelyhez a tüzérség, a gránátvetők, a pc. elhárító ágyúk, valamint a harci repülőgépek nyújtottak támogatást. A betöréseket két eset kivételével rendkívül heves harcban megszüntettük és szilárdan a kezünkben maradt az első vonal. Az ellenség valószínű szándéka a hídfőbe való benyomulás, még a felmentők megérkezése előtt.

Az ellenség két 100—100 fővel indított támadása a Margitszigeten véresen meg-
hiúsítva. A sziget a legerősebb gránátvető, tüzérségi és sztálinorgona tűz alatt áll. Ellenséges harci gépek folyamatosan bombáznak és fedélzeti fegyverekkel lövik a terepet.

Az ellenség anyagi fölénye következtében továbbra is súlyosak a saját veszteségek.

Az élelmezési helyzet kritikus, mivel a saját és a magyaroktól elkobzott élelmiszer majdnem teljesen elfogyott.

A sebesültellátás elképesztő a hely-, víz- és ápolóhiány következtében.

A 12. légvédelmi ágyús rohamezred lelőtt 8 ellenséges gépet.

Megsemmisítve: 6 páncéltörő ágyú, 1 IG, 4 gpu.,⁴⁰ 2 tkg.

Naplószám:
178/45. titk.

Ia Schaper őrgy.

Rádiótávirat

IX. SS. hdt. pság.
I. 24-i napi jelentés

1945. I. 24. 23.45 óra
89/45. titk. szám.

Egy hónapja tombol a csata Budapestért.

Csapatunk a nehéz harcokban rendkívülit nyújtott a túlerőben levő ellenség ellen, amely a tüzérség, a gyalogsági nehézfegyverek és a légierő tekintetében hatalmas fölényben volt.

Az ellenség nagy tűzerővel kikényszerített betörései elleni ellenlökések különösen nagy áldozatokat követeltek. A német védők jelenlegi létszáma 11 000 fő, s ugyanennyi a sebesültek száma is.

A tegnapi nap betöréseinek nagy részét az éjszaka folyamán sikerült tisztázni. A mai napon mégis hallatlan szívóssággal folytatódtak a század-zászlóalj erejű ellenséges támadások északon és nyugaton. Minden talpalatnyi földért küzdelem folyik. Ez idő szerint a Vérhalomnál⁴¹ és a Kis-Svábhegyen folynak a harcok, ahova az ellenség be akar törni.

A 13. pc. ho. harccsoportja I. 24—25-én a Sashegy—Duna közti déli szakaszon kerül bevetésre. A 8. SS. lov. ho.-t szabad erőkkkel meg kell erősíteni, különben nem lehet az arcvonalat tartani.

A „Glücksspiel”⁴² többé már nem lehetséges.

A keleti hídfő kiürítése és a sebesültek számának 10 000 fölé emelkedése után az elhelyezés kérdése és az ellátás a legaggasztóbb jelleget öltötte. Előkészületek

⁴⁰ Géppuska

⁴¹ A Vérhalom térnél másnap — 25-én — csaknem teljesen megsemmisült az 1. egyetemi rohamzászlóalj.

⁴² A „Szerencsejáték” a Budaörsi repülőtér visszafoglalására tervezett vállalkozás fedőneve volt.

a sebesülteknek a felmentés utáni gyors elszállítására elengedhetetlenek, mivel a saját teherautó-kapacitást a tüzérségi tűz és a bombák csaknem megsemmisítették.

Az 1 hónapos harcban megsemmisítettünk:

64 repülőgépet

71 páncélost, ebből 11 zsákmányul ejtve, illetve harcképtelenné téve

194 géppuskát

143 páncéltörő ágyút

12 löveget

6 lángszórót

Naplószám:
Ia 187/45. titk.

Schaper őrgy.

TARTALOM

V. I. CSUJKOV	A fasiszta fészek ostroma — — — — —	3
---------------	-------------------------------------	---

TANULMÁNYOK

TÓTH SÁNDOR	A 2. Ukrán Front jobbszárnyának felszabadító harcai Észak-Magyarországon (1944. november 7—december 31.) — — — — —	46
ÖLVEDI IGNÁC	A moszkvai fegyverszüneti tárgyalások és Horthy sikertelen „leválási” kísérlete (1944. október)	73

KÖZLEMÉNYEK

GODÓ ÁGNES	A Kovalenko—Zalka szovjet felderítő csoport története — — — — —	125
------------	---	-----

OKMÁNYTÁR

GAZSI JÓZSEF	Münnich Ferenc hírmagyarázatai a moszkvai rádióban II. rész — — — — —	145
GELLÉRT TIBOR MARKÓ GYÖRGY	Dokumentumok a nevelőtisztviselői intézmény kialakulásáról és fejlődéséről — — — — —	154
GYÓRFFY SÁNDOR SPÁCZAY HEDVIG	A IX. SS hadtestparancsnokság titkos napi jelentései a Budapestért folyó harcokról (1945. január 1—24.) — — — — —	187

СОДЕРЖАНИЕ

В. И. ЧУЙКОВ	Штурм фашистского логова — — — — —	3
--------------	------------------------------------	---

СТАТЬИ

ШАНДОР ТОТ	Освободительные бои правого фланга 2 Украинского Фронта (с 7 ноября по 31 декабря 1944 года) — — — — —	46
ИГНАЦ ЭЛЬВЕДИ	Московские переговоры о перемирии и неудачная попытка Хорти «отколоться» (октябрь 1944 г.)	73

СООБЩЕНИЯ

АГНЕСИ ГОДО	История советской разведгруппы Коваленко—Залка — — — — —	125
-------------	--	-----

АРХИВ

ЙОЖЕФ ГАЖИ	Комментарии Ференца Мюнниха в московском радио. Часть II. — — — — —	145
ТИБОР ГЕЛЛЕРТ ДЬЕРДЬ МАРКО	Документы к созданию и развитию организации офицеров политического воспитания — — —	154
ШАНДОР ДЬЕРФИ ХЕДВИГ ШПАЦАИ	Секретные дневные донесения командования IX корпуса СС о боевых действиях за Будапешт (1—24 января 1945 г.) — — — — —	187

INHALT

W. I. TSCHUIKOW	Das Bestürmen des faschistischen Nestes — —	3
-----------------	---	---

STUDIEN

SÁNDOR TÓTH	Die Befreiungskämpfe des rechten Flügels der 2. Ukrainischen Front in Nord-Ungarn (7. November—31. Dezember 1944) — — — —	46
IGNÁC ÖLVEDI	Die Waffenstillstandsverhandlungen in Moskau und der erfolglose Versuch Horthys „abzuspringen“ (Oktober 1944) — — — — — — — —	73

MITTEILUNGEN

ÁGNES GODÓ	Die Geschichte der sowjetischen Aufklärungsgruppe Kowalenko—Zalka — — — — —	125
------------	---	-----

URKUNDENSAMMLUNG

JÓZSEF GAZSI	Nachrichtenkommentare von Ferenc Münnich im Moskauer Rundfunk. II. Teil — — — — —	145
TIBOR GELLÉRT GYÖRGY MARKÓ	Dokumente über die Entstehung und Entwicklung der Organisation der Erziehungsoffiziere —	154
SÁNDOR GYÖRFFY HEDVIG SPÁCZAY	Die geheimen Tagesberichte des IX. SS Korpskommandos über die Kämpfe um Budapest (1—24. Januar 1945) — — — — — — — —	187

Buda, Szarvas tér, 1945 február

Az Erzsébet-híd pesti hídfőjénél

Ara: 8,— Ft